ДОРНОД АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

Аудитын код: ДОА-2023/08/НА-СТА-ТТ3

Цахим хуудас: www.audit.mn Чойбалсан хот 2023 он	Дорнод аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, Тэргүүлэх аудитор: Б.Болортуул Утас: 7058-4203, Цахим хаяг: bolortuulb@audit.gov.mn Аудитын менежер: И.Сэмжидмаа Утас: 7058-4207, Цахим хаяг: semjidmaai@audit.gov.mn Ахлах аудитор: Д.Нармандах Утас: 7058-4207, Цахим хаяг:narmandakhd@audit.gov.mn Аудитор: Б.Одхүү Утас: 70584207 Цахим хаяг:Odkhuu@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

АГУУЛГА

1. Хараат бус аудиторын дүгнэлт ....
2. Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл ....
3. Санхүүгийн тайлангийн тодруулга ....
3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа..
3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин ....
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал ....
3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлт ....
4. Аудитын тайлан ....
4.1 Ерөнхий зүйл..
4.2 Материаллаг байдал..
4.3 Төрийн хэмнэлтийн хуулийн хэрэгжилт ....
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал ....
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт ....
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал..
5. Аудитын илрүүлэлт ....
6. Аудитаар илэрсэн буруу илэрхийллийн нэгтгэл..

Товчилсон үгийн жагсаалт

АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар
ИТХ	Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан
ОНӨААТҮГ	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар
ТТЗ	Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч
УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ

ДОРНОД АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

7 дугаар баг, Хэрлэн сум, Дорнод аймаг, 21000
ЗДТГ-ын II байр, Утас/Факс: 7058-4203

2023.03.24 № 483

танай___________-ны №_____________-т

ХЭРЛЭН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
О.ПҮРЭВ-ОЧИР ТАНАА

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-д заасны дагуу Хэрлэн сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Хэрлэн сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Үндсэн үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулахтай холбоотой тодорхой бус байдал үүсээгүй байна.

Аудитын гол асуудал

Санхүүгийн тайлангийн аудитад материаллаг буруу үнэлсэн, нөлөө бүхий эрсдэлтэй удирдлагын үлэмж хэмжээний шийдэл орсон асуудал үйл явдал гараагүй болно.

Бусад асуудлын хэсэг

Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын эдийн засаг нийгмийг хөгжүүлэх 2022 оны хөгжлийн төлөвлөгөөний биелэлтийг сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2022 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдрийн 11/01 дугаар тогтоолоор хангалттай гэж дүгнэсэн байна.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

011020503

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР Б.БОЛОРТУУЛ

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	2021оны 12-р сарын 31	2022 оны 12-р сарын 31
1	**ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН**	**6,054,355.6**	**3,419,936.7**
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	271,460.0	828,696.9
33	АВЛАГА	1,541,184.6	822,235.0
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	4,241,711.0	1,769,004.8
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	64,168,461.2	19,320,776.9
39	**ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ**	**64,168,461.2**	**19,320,776.9**
39200	Биет хөрөнгө	56,309,939.6	18,394,408.2
39300	Биет бус хөрөнгө	7,858,521.6	926,368.7
3	**НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II**	**70,222,816.8**	**22,740,713.5**
4	**НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР**	**252,476.2**	**270,338.1**
41	**БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР**	**17,442.4**	**113,146.2**
41300	Өглөг	17,442.4	113,146.2
42	УРТ ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	235,033.8	157,191.9
42200	Урт хугацаат зээл	235,033.8	157,191.9
5	**ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН**	**69,970,340.6**	**22,470,375.5**
51	**Засгийн газрын хувь оролцоо**	**69,970,340.6**	**22,470,375.5**
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал	24,540,687.0	8,376,460.1
511002	Орон нутгийн төсвийн оруулсан хөрөнгө	24,540,687.0	8,376,460.1
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	27,659,660.9	13,539,782.2
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	17,769,992.7	554,133.2
6	**ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V**	**70,222,816.8**	**22,740,713.5**

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	2021оны 12-р сарын 31	2022 оны 12-р сарын 31
I	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)**	41,083,915.0	27,462,241.0
11	**ТАТВАРЫН ОРЛОГО**	**2,373,302.0**	**11,089,353.5**
110	Орлогын албан татвар	1,631,841.3	9,581,955.4
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	1,631,841.3	10,349,209.2
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	0.0	-767,253.8
113	Хөрөнгийн албан татвар	57,556.5	783,815.1
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	683,904.2	723,583.1
12	**ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО**	**10,530,819.7**	**7,404,705.6**
120	Нийтлэг татварын бус орлого	10,523,319.7	7,400,955.6
122	Тусламжийн орлого	7,500.0	3,750.0
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	28,179,793.2	8,968,181.8
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	36,829,609.4	21,096,704.5
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**36,829,609.4**	**21,096,704.5**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	**31,013,162.4**	**12,249,797.8**
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	16,853,004.4	2,595,187.1
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	2,199,125.1	321,642.8
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	850,116.3	1,094,240.2
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	713,474.4	400,622.3
2105	Нормативт зардал	625,446.3	35,638.4
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	390,845.3	414,516.4
2107	Томилолт, зочны зардал	654.0	733.2
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	340,909.5	652,190.6

2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	9,039,587.2	6,735,026.8
212	ТАТААС	661,294.7	0.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	5,155,152.3	8,846,906.7
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	0.0	0.0
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)	4,254,305.6	6,365,536.4
IV	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ОРЛОГЫН ДҮН	0.0	0.0
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	1,966,105.8	53,277,966.2
VI	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)**	**2,288,199.8**	**-46,912,429.8**

2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн	Цөөнхийн хувь оролцоо	Нийт цэвэр хөрөнгө/өмч
1	**2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	**67,803,506.8**	**0.0**	**67,803,506.8**
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-202,010.3	0.0	-202,010.3
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	67,601,496.4	0.0	67,601,496.4
4	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	80,644.4	0.0	80,644.4
5	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	0.0	0.0	0.0
7	Өмчид гарсан өөрчилөлт	0.0	0.0	0.0
8	Зарласан ногдол ашиг	0.0	0.0	0.0
9	Тайлант үеийн үр дүн	2,288,199.8	0.0	2,288,199.8
10	**2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	**69,970,340.6**	**0.0**	**69,970,340.6**
11	**2022 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл**	**69,970,340.6**	**0.0**	**69,970,340.6**
12	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-7,102,905.6	0.0	-7,102,905.6
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	62,867,435.0	0.0	62,867,435.0
14	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	0.0	0.0	0.0
15	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	3,932,357.3	0.0	3,932,357.3
17	Өмчид гарсан өөрчилөлт	0.0	0.0	0.0
18	Зарласан ногдол ашиг	0.0	0.0	0.0
19	Тайлант үеийн үр дүн	-46,912,429.8	0.0	-46,912,429.8
20	**2022 оны 12-р сарын 31-наарх үлдэгдэл**	**22,470,375.5**	**0.0**	**22,470,375.5**

2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	2021оны 12-р сарын 31	2022 оны 12-р сарын 31
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)	31,647,583.5	21,688,680.0
11	**ТАТВАРЫН ОРЛОГО**	**2,373,302.0**	**11,089,353.5**
110	Орлогын албан татвар	1,631,841.3	9,581,955.4
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	1,631,841.3	10,349,209.2
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	0.0	-767,253.8
113	Хөрөнгийн албан татвар	57,556.5	783,815.1
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	683,904.2	723,583.1
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	563,616.7	495,213.7
1181	Газрын төлбөр	120,287.5	228,369.4

12	**ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО**	**1,711,371.2**	**2,719,744.9**
120	Нийтлэг татварын бус орлого	1,696,371.2	2,715,994.9
121	Хөрөнгийн орлого	0.0	0.0
122	Тусламжийн орлого	15,000.0	3,750.0
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	27,562,910.3	7,879,581.6
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	30,858,266.7	18,416,399.8
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	30,858,266.7	18,416,399.8
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	25,041,632.8	9,567,471.8
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	16,847,928.8	2,598,038.1
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	2,207,363.2	310,651.8
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	864,927.7	1,119,831.2
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	543,352.1	400,851.0
2105	Нормативт зардал	615,926.5	38,593.0
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	311,130.7	316,632.6
2107	Томилолт, зочны зардал	654.0	733.2
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	355,914.3	674,208.0
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	3,294,435.5	4,107,932.6
212	ТАТААС	661,294.7	0.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	5,155,339.2	8,848,928.1
III	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)**	**789,316.8**	**3,272,280.2**
V	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)**	**1,107,954.0**	**2,696,943.3**
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	1,107,954.0	2,696,943.3
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	1,100,454.0	2,696,943.3
2260	Гадаад эх үүсвэрээр	7,500.0	0.0
VI	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)**	**-1,107,954.0**	**-2,696,943.3**
VII	**САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ДҮН**	**-279,000.0**	**-18,100.0**
14	Бусад эх үүсвэр	0.0	0.0
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	279,000.0	18,100.0
VIII	**НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)**	**-597,637.2**	**557,236.9**
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	869,097.2	271,460.0
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	271,460.0	828,696.9

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан
II	**НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	**15,708,671.00**	**14,765,992.40**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**12,639,928.10**	**12,363,618.66**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	**3,860,867.50**	**3,668,380.45**
2101	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	**1,697,795.00**	**1,668,407.69**
210101	Үндсэн цалин	1,289,584.40	1,234,138.91
210102	Нэмэгдэл	299,353.30	276,346.44
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	40,788.00	38,754.00
210104	Урамшуулал	68,069.30	119,168.34
2102	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	**208,149.70**	**204,637.57**
210201	Тэтгэврийн даатгал	142,783.30	139,788.70

210202	Тэтгэмжийн даатгал	14,958.70	15,296.84
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	15,013.50	14,656.20
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	3,221.90	3,175.67
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	32,172.30	31,720.14
2103	**Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал**	**1,047,405.50**	**921,175.63**
210301	Гэрэл, цахилгаан	232,148.70	215,234.63
210302	Түлш, халаалт	520,525.10	452,776.87
210303	Цэвэр, бохир ус	294,731.70	253,164.13
210304	Байрны түрээс	0.00	0.00
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	**38,295.00**	**35,276.08**
210401	Бичиг хэрэг	11,712.90	12,269.00
210402	Тээвэр, шатахуун	13,400.00	10,836.20
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	8,100.00	7,246.41
210404	Ном, хэвлэл	258.10	143.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	4,824.00	4,781.47
2106	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	**153,243.40**	**153,232.23**
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	35,532.10	35,532.10
210604	Урсгал засвар	117,711.30	117,700.13
2107	**Томилолт, зочны зардал**	**1,200.00**	**733.20**
210702	Дотоод албан томилолт	1,200.00	733.20
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	**19,000.00**	**16,389.54**
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	19,000.00	16,389.54
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	**695,778.90**	**668,528.51**
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	693,778.90	666,878.51
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	2,000.00	1,650.00
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	**8,779,060.60**	**8,695,238.21**
2131	**Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг**	**8,699,527.80**	**8,619,527.80**
213101	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	8,699,527.80	8,619,527.80
2132	**Бусад урсгал шилжүүлэг**	**79,532.80**	**75,710.41**
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	18,720.30	18,720.26
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	54,634.00	50,925.14
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	6,178.50	6,065.00
22	**ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ**	**2,768,742.90**	**2,384,273.74**
223001	Бусад хөрөнгө	2,768,742.90	2,384,273.74
23	**ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ**	**300,000.00**	**18,100.00**
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	300,000.00	18,100.00
III	**ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР**	**15,708,671.00**	**15,024,393.74**
32	**ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ**	**15,249,771.00**	**14,864,488.00**
320001	Орон нутгийн төсвөөс	13,659,095.10	13,273,812.10
320002	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	1,590,675.90	1,590,675.90
35	**ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС**	**442,200.00**	**156,155.74**

350001	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	300,000.00	150,835.74
350002	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	5,200.00	5,320.00
350003	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	137,000.00	0.00
36	**ТУСЛАМЖИЙН ЭХ ҮҮСВЭРЭЭС САНХҮҮЖИХ**	**16,700.00**	**3,750.00**
360001	Тусламжийн эх үүсвэрээс санхүүжих	16,700.00	3,750.00
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл☐	0.00	109,978,059.26
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл☐	0.00	368,379,404.26

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Код	Үзүүлэлт	ТЗ цэвэр дүн
II	**НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	**696,456.53**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**696,456.53**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	**682,399.03**
2101	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	**86,400.00**
210104	Урамшуулал	86,400.00
2103	**Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал**	**3,002.58**
210302	Түлш, халаалт	3,002.58
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	**542.50**
210401	Бичиг хэрэг	542.50
2106	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	**12,590.20**
210604	Урсгал засвар	12,590.20
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	**565,350.00**
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	565,350.00
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	**14,513.75**
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	14,513.75
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	**14,057.50**
2132	**Бусад урсгал шилжүүлэг**	**3,050.00**
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	3,050.00
2133	**Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг**	**11,007.50**
213405	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	11,007.50
I	**ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР**	**696,456.53**
1311	**Нэмэлт санхүүжилтийн орлого**	**696,456.53**
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	90,900.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	574,803.75
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	30,752.78

3. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар нийт 469.1 сая төгрөгийн зөрчил[1] илэрснээс, 80.0 сая төгрөгийн 1 төлбөрийн акт, 48.8 сая төгрөгийн 1 албан шаардлага хүргүүлж, 340.2 сая төгрөгийн 2 зөвлөмж өгсөн.

3.1 Төлбөрийн акт.

Тайлант онд аймгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг 8,668.5 сая төгрөгөөр төлөвлөсөн бөгөөд үүнээс 8,588.5 сая төгрөгийг төвлөрүүлж 80.0 сая төгрөгийг төвлөрүүлээгүй байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д “Төсвийг төлөвлөх, батлах, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй”, 6.2.2-д “жил бүрийн төсвийн зарлагыг орлого болон санхүүжүүлэх бусад эх үүсвэрээр нь бүрэн нөхдөг байхаар төлөвлөн баталж, хэрэгжүүлэх”, 41 дүгээр зүйлийн 41.2.1-д "хуулийн дагуу улс, орон нутгийн төсөвт оруулах болон тухай төсвийн байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлогыг бүрэн төвлөрүүлэх" гэж заасныг зөрчсөн, нийцсэн бөгөөд зохистой байх гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

3.2 Албан шаардлага

Хоршоо хөгжүүлэх сангаас олгосон зээл, зээлийн хүүгийн 551.4 сая төгрөгийн хугацаа хэтэрсэн авлагын үлдэгдэлтэй байна. Шүүхийн байгууллагаар шийдвэрлүүлсэн хугацаа хэтэрсэн авлагын үлдэгдэл өмнөх оноос 72.2 сая төгрөгөөр буурсан ч 2022 онд зээлийн хугацаа хэтэрсэн 4 иргэний 48.8 сая төгрөгийн авлагыг барагдуулах талаар зохион байгуулалтын ажил хийгдээгүй байна. Энэ нь Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдын 2021 оны А/361 дүгээр тушаалаар батлагдсан “*Хоршоог хөгжүүлэх сангаас хөнгөлөлттэй зээл олгох, сонгон шалгаруулах, эргэн төлүүлэх, хяналт тавих журам*”-ын 3.4.5 дахь “*зээл зээлийн хүүгийн орлогыг сангийн дансанд төвлөрүүлэх*”, 3.4.11 дэх “*сангаас олгосон зээлийн эргэн төлөлтийн төлбөрийг зээлдэгч төлөхгүй тохиолдолд сумын Засаг дарга уг төлбөрийг төлүүлэх арга хэмжээг авч зээлийн дансанд төвлөрүүлнэ*” гэсэн заалтуудтай нийцэхгүй, нийцсэн бөгөөд зохистой байх гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

3.3 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дараалаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Сумын төсвийн орлого бүрдүүлэлттэй холбоотой асуудал

<u>Илрүүлэлт</u>:

Сумын төсвийн нийт орлого 100.6 хувиар биелсэн ч татварын орлого 98.6 хувь буюу 152,5 сая төгрөгөөр тасарсан байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д “*Төсвийг төлөвлөх, батлах, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй*”, 6.2.2-д “*жил бүрийн төсвийн зарлагыг орлого болон санхүүжүүлэх бусад эх үүсвэрээр нь бүрэн нөхдөг байхаар төлөвлөн баталж, хэрэгжүүлэх*”, 41 дүгээр зүйлийн 41.2.1. дэх “*хуулийн дагуу улс, орон нутгийн төсөвт оруулах болон тухайн төсвийн байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлогыг бүрэн төвлөрүүлэх”* гэж заасантай нийцэхгүй байна.

<u>Өгсөн зөвлөмж</u>:

Сумын төсвийн орлогыг нэр төрлөөр нь бүрэн төвлөрүүлж, орлогын төлөвлөгөөг таслахгүй байх.

[1] Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжид харшлах байгууллага, түүний удирдлага, байгууллагад ажилладаг бусад хувь хүний санаатай болон санамсаргүй үйлдэл, эс үйлдэл.

2. ОНХС-гийн хөрөнгө оруулалттай холбоотой асуудал

<u>Илрүүлэлт</u>:

Тайлант онд 1,794,9 сая төгрөгийн 23 төсөл, арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр батлагдсан байна. Үүнээс "Цэцэрлэгийн авто зогсоол байгуулах" 25.7 сая, "Цэцэрлэгт хүрээлэнгийн тохижилт" 101.9 сая, "Бэлчээрийн усан хангамж" 50.0 сая, "Малын гоц халдварт өвчинтэй тэмцэх" 10.0 сая, нийт 187.6 сая төгрөгийн 4 ажил хийгдээгүй байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.2 дахь *“Бүх шатны төсвийн захирагч төсвийн хэрэгжилтийн талаар дараах үүрэг хүлээнэ”,* 41.2.7-д *“хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, хүрэх үр дүнг хангаж ажиллах”* гэсэн заалтуудыг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

<u>Өгсөн зөвлөмж</u>:

ОНХС-гийн хөрөнгө оруулалтын ажлын хэрэгжилтийг хангуулж ажиллах.

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг Төрийн аудитын газарт 2023 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

4. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

Байгууллагын нэр	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
							Залруулсан		Залруулаагүй			
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
ЗДТГ	4	40.1			4	40.1	4	40.1				
Чойбалсан хөгжил	4	4,659.3			4	4,659.3	4	4,659.3				
Дүн	8	4,699.4			8	4,699.4	8	4,699.4				

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

Байгууллагын нэр	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Сумын ИТХ	3	3.9			1	2.1	2	1.8				
Сумын ЗДТГ	2	12.0	1	0.7	1	11.3						
Чойбалсан хөгжил	15	3,308.7	4	8.2	9	3,300,5	1		1			
ТТЗ	4	469.1	1	80.0	1	48.8	2	340.2				
3 өрхийн эмнэлэг							4					
Дүн	**24**	**3,793.7**	**6**	**88.9**	**12**	**3,362.7**	**9**	**342**	**1**			

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/сая төгрөгөөр/

Байгууллагын нэр	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил								
Дүн								
Бусад хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил								
Дүн								
Нийт дүн								